

Nr 1555

Av herr Elmstedt m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 159, angående gymnasieskolan.

(Lika lydande med motion nr 1338 i Första kammaren)

I Kungl. Maj:ts proposition nr 159 framlägges vissa förslag angående gymnasieskolan. Där föreslås bl. a. upphävandet av de möjligheter som skolstadgan nu ger elev att ersätta skolgång i årskurs 9 i grundskolan med skolgång i yrkesskola eller med utbildning hos hantverkare eller företagare. Att det sålunda inte blir möjligt för elev att gå över från årskurs 8 i grundskolan till gymnasieskolan har vi inte några invändningar mot.

Alternativ utbildning

Detta bör dock enligt vår mening inte medföra att man också tar bort möjligheten för elev att ersätta det nionde skolåret med utbildning hos hantverkare eller företagare. Vissa elever har svårt att anpassa sig till den teoretiskt präglade utbildningen i grundskolan och upplever därför skolarbetet som föga meningsfullt. Det är givetvis angeläget att man genom utvecklandet av individuella undervisningsmetoder och förstärkandet av olika elevvårdande åtgärder försöker vidga elevernas intresse för skolarbetet. Trots ökade ansträngningar i dessa avseenden nödgas man räkna med att det kommer att finnas elever som inte alls finner det meningsfullt att fortsätta studierna. Departementschefen erinrar visserligen om att elev i undantagsfall enligt 36 § andra stycket skollagen kan befrias från nionde skolåret. Vi vill understryka att denna bestämmelse skall tillämpas endast i undantagsfall, och den ger sålunda inte någon lösning på de problem som vi här syftar på.

Departementschefen framhåller i propositionen att 1969 års läroplan för grundskolan är så utformad, att den inte ger utrymme för både allmän undervisning i årskurs 9 och meningsfull utbildning hos hantverkare eller företagare. Vi delar den uppfattningen. Enligt vår mening bör emellertid elev ha möjlighet att ersätta nionde året i grundskolan med utbildning hos hantverkare eller företagare. Sådan möjlighet bör dock utnyttjas restriktivt, och garantier måste finnas för att vederbörande elev får en för honom meningsfull utbildning. Att utbildning erhålles utanför skolan får dock inte ändra hans förhållande till skolstadgan. Eleven skall hela tiden stå under skolstyrelsens tillsyn. Skolmyndigheterna skall ha skyldighet att

följa här ifrågavarande elevers utveckling i den omfattning som gäller andra elever.

Att någon eller några elever finner arbetet meningslöst skapar i allmänhet oro i hela klassen med försämrade arbetsförhållanden som följd. I sådana sammanhang torde det vara bäst för alla parter att det utbildningsalternativ som vi här åsyftar kan erbjudas. De som omfattas av detta kan senare finna det vara en brist att de inte genomgått nionde året i grundskolan i vanlig ordning, och då finns det möjligheter att komplettera kunskaperna genom vuxenutbildningen.

Lanthushållsskolorna

Enligt vår mening är lanthushållsskolornas framtid inte tillfredsställande behandlad i propositionen. Det framgår inte huruvida dessa skolor får möjligheter att fortsätta verksamheten under nuvarande villkor eller ej. Enligt vår mening är den utbildning som äger rum vid lanthushållsskolorna av stor betydelse. Vi vill understryka det värde som ligger i internatskolformen. Dessutom vill vi framhålla angelägenheten av att resurserna i fråga om byggnader och personal vid lanthushållsskolorna tillvaratas vid planeringen av gymnasieskolan.

Kursverksamheten vid lanthushållsskolorna präglas av stor variationsrikedom. Där ges t. ex. hemtekniska grundkurser. Till dessa söker sig bl. a. elever som önskar meritera sig för fortsatt utbildning inom vårstyrkesområdet och högre huslig utbildning. En betydande del av eleverna önskar skaffa sig hemteknisk utbildning för att kunna sköta det egna hemmet. Somliga lanthushållsskolor erbjuder hemvårdarinneutbildning. På en del håll förberedes tvåårig konsumtionslinje enligt gymnasieskolans timplan. Vidare förekommer internutbildning för landstingens räkning bl. a. för ekonomipersonal vid sjukvårdsinrättningarna. Som ytterligare ett exempel kan nämnas utbildning av skolmåltidspersonal för kommunerna.

Det är naturligt att åtgärder kan krävas för anpassning av lanthushållsskolornas verksamhet till den genom gymnasieskolans införande uppkommande skolsituationen. Med beaktande av detta måste enligt vår mening de möjligheter som dessa skolor ger tillvaratas så effektivt som möjligt.

Lantbruksskolorna

Genom samordningen av utbildningen på det gymnasiala stadiet kommer från och med nästa läsår lantbruksskolorna att inordnas i gymnasieskolan. Målsättningen måste naturligtvis vara att göra yrkesutbildningen på jordbrukets område lika väl som på andra områden så effektiv som möjligt. I fråga om jordbruksutbildningen är det av stor betydelse att eleverna har haft kontakt med näringen före utbildningen. Därför bör enligt vår mening praktik inom jordbruk rekommenderas dem som avser att

genomgå gymnasieutbildning som motsvarar den som nu ges vid lantbruks-
skolorna.

Skolsköterskorna

I propositionen föreslås att heltidsanställd skolsköterska i gymnasiesko-
lan skall svara för 1 000—1 200 elever. Enligt vår uppfattning är detta
antal för högt. Skolhälsovården ingår som ett väsentligt led i strävandena
att åstadkomma en god folkhälsa. Skolsköterskan spelar därvid en central
roll. Hennes uppgifter inskränks inte till frågor av medicinsk art, utan
hon måste vara beredd att ge råd angående många olika spørsmål. Det i
propositionen föreslagna elevantalet ger inte skolsköterskan möjligheter att
fylla sina uppgifter. Stockholms skoldirektion och TCO föreslår i sina
remissyttranden att antalet elever per skolsköterska sänks till 800, och
skolstyrelsen i Sundsvall anser att antalet bör fastställas till 800—1 000.
Vi ansluter oss till den uppfattning som skolstyrelsen i Sundsvall gett
uttryck åt.

De handikappades utbildning

Utbildningen för de handikappade har under senare år ägnats ökad upp-
märksamhet. Detta är naturligtvis glädjande. Det är dock angeläget att
ytterligare åtgärder vidtages i syfte att öka möjligheterna för dem som på
ett eller annat sätt är handikappade att kunna utbilda sig. Det gäller också
möjligheterna till gymnasieutbildning. Det alternativ i form av mindre
studiekurs som nu erbjuds i gymnasiet är en god utväg för handikappade.
I propositionen föreslås att detta system skall utvidgas så att det i princip
kan förekomma på alla studievägar. Detta är enligt vår mening tillfreds-
ställande.

Den som följt mindre kurs i gymnasiet kan erhålla förlängd undervis-
ning. Motsvarande möjlighet finns inte i yrkesskolan och fackskolan. Frå-
gan om i vilken utsträckning förlängd undervisning bör förekomma på de
studievägar inom gymnasieskolan som motsvarar nuvarande yrkesskola
och fackskola bör enligt departementschefens förslag utredas närmare. I
denna utredning bör enligt vår mening de frågor som hör samman med de
handikappade elevernas utbildning särskilt uppmärksammas. Speciell vikt
bör därvid läggas vid formerna för den gymnasiala utbildningen för elever
som i grundskolan fått någon form av specialutbildning.

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte vid sin behandling av propositionen
159 besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala

1. att i skolstadgan må intagas bestämmelse som ger elev
möjlighet att ersätta skolgång i årskurs 9 i grundskolan
med utbildning hos hantverkare eller företagare på i mo-

- tionen angivna grunder;
2. att lanthushållsskolorna tas med i bedömningen vid utformandet av gymnasieskolan;
  3. att den som avser att genomgå gymnasial jordbruksutbildning rekommenderas att praktisera inom jordbruksnäringen före utbildningen;
  4. att på heltidsanställd skolsköterska bör ankomma att svara för 800—1 000 elever i gymnasieskolan; samt
  5. att den utredning som skall behandla frågan om förlängd undervisning särskilt må undersöka i vilka former fysiskt, psykiskt och socialt handikappade elever, som i grundskolan fått specialundervisning, skall erhålla utbildning inom gymnasieskolan.

Stockholm den 24 november 1970

Claes Elmstedt (cp)

Anna-Lisa Nilsson (cp)   Sven Johansson (cp)   Lennart Mattsson (cp)
i Skärstad